

Представник НКРЕКП розкриває секрети закупівлі електричної енергії

Осінній період — це початок активної діяльності замовників закупівельного процесу. Саме з вересня починаємо планувати закупівлі на наступний рік. Майже всі закупівельники закуповують електричну енергію, тому це питання є найактуальнішим у цей період. У даному інтерв'ю розглянемо найпроблемніші питання закупівлі електричної енергії на 2021 рік та шляхи їх вирішення.

Детально розібратися в цьому питанні нам допоможе членкиня Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Ольга Бабій.

— Ольго, вітаю! Перш за все необхідно розібратися, які нормативно-правові акти регулюють закупівлю електричної енергії?

— Вітаю! Закупівлю електричної енергії регулює **Закон України «Про ринок електричної енергії»** від 13.04.2017 року № 2019-VIII. Цей Закон визначає правові, економічні та організаційні засади функціонування ринку електричної енергії, регулює відносини, пов'язані з виробництвом, передачею, розподілом, купівлею-продажем, постачанням електричної енергії для забезпечення надійного та безпечного постачання електричної енергії споживачам з урахуванням інтересів споживачів, розвитку ринкових відносин, мінімізації витрат на постачання електричної енергії та мінімізації негативного впливу на навколишнє природне середовище.

Наступний нормативно-правовий акт, який регулює ринок електричної енергії, — це **Правила роздрібного ринку електричної енергії**, затверджені постановою НКРЕКП № 312 від 14.03.2018 року. Вони регулюють відносини, які виникають під час купівлі-продажу електричної енергії між електропостачальником (електропостачальниками) та споживачем (для власного споживання), а також їх відносини з іншими учасниками роздрібного ринку електричної енергії, визначеними цими Правилами.

Ще одним нормативно-правовим актом є **Правила ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку**, затверджені постановою НКРЕКП № 308 від 14.03.2018 р. Ці Правила визначають відносини, що виникають між учасниками ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку (далі — учасник РДН/ВДР) та оператором ринку (далі — ОР), а також визначають порядок реєстрації учасників РДН/ВДР, порядок та вимоги до забезпечення виконання зобов'язань за договорами купівлі-продажу електричної енергії на ринку «на добу наперед» (далі — РДН) і внутрішньодобовому ринку (далі — ВДР), порядок організації та проведення торгів РДН і торгів ВДР, порядок визначення ціни на електричну енергію, проведення розрахунків на РДН і ВДР, визначення вартості послуг ОР та порядок їх оплати, розкриття інформації та оприлюднення інформації, порядок врегулювання спорів між ОР та учасниками РДН/ВДР, порядок внесення змін до цих

Правил.

— Тобто замовники при закупівлі електричної енергії на 2021 рік, крім Закону України «Про публічні закупівлі», мають враховувати Закон України «Про ринок електричної енергії» від 13.04.2017 року № 2019-VIII (зі змінами), Правила роздрібного ринку електричної енергії, затверджені постановою НКРЕКП № 312 від 14.03.2018 року, та Правила ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку, затверджені постановою НКРЕКП № 308 від 14.03.2018 р.

Наступне запитання стосується завершення договірних відносин з діючим постачальником. Більшість замовників у поточному році укладали договори на постачання електричної енергії з постачальником універсальних послуг. Відповідно до Закону України № 2628-VIII від 23.11.2018 р. постачальникам універсальних послуг надано право бюджетним установам незалежно від розміру договірної потужності отримувати універсальну послугу тимчасово на період із 1 січня 2019 року по 31 грудня 2020 року. Отже, продовжити строк дії договору про закупівлю на 2021 рік замовники не можуть, правильно?

— Так, відповідно до частини 13 Прикінцевих та Перехідних положень Закону України «Про ринок електричної енергії» від 13.04.2017 року № 2019-VIII (зі змінами) тимчасово, на період з 1 січня 2019 року по 31 грудня 2020 року, універсальні послуги, крім побутових та малих непобутових споживачів, надаються постачальником таких послуг також бюджетним установам незалежно від розміру договірної потужності та іншим споживачам, електроустановки яких приєднані до електричних мереж з договірною потужністю до 150 кВт.

У зазначений період на бюджетні установи незалежно від розміру договірної потужності та на інших споживачів, електроустановки яких приєднані до електричних мереж з договірною потужністю до 150 кВт, поширюються всі права та обов'язки, передбачені Законом України «Про ринок електричної енергії», для малих непобутових споживачів щодо отримання універсальних послуг, передбачених статтею 63 цього Закону. Тому гарантована можливість закупити електричну енергію на 2021 рік саме у постачальника універсальних послуг у замовників відсутня.

Враховуючи викладене, зі свого боку ми найближчим часом будемо звертати увагу всіх споживачів на те, що з листопада вони мають розпочинати закупівлю електричної енергії. Ми беремо на себе таку відповідальність, оскільки розуміємо, що часто споживачі не мають змоги відслідкувати всі зміни Законодавства. **Також будемо звертатися до Мінекономіки, щоб вони як Уповноважений орган, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері публічних закупівель, надали роз'яснення та повідомили замовників про те, що треба розпочинати закупівлі з листопада, аби належним чином їх провести та встигнути задовольнити власну потребу.**

Якщо замовники вчасно не укладуть договір про закупівлю електричної енергії за результатами процедури закупівлі / спрощеної закупівлі та не нададуть його до

оператора системи розподілу, їм, звісно, буде забезпечене гарантоване постачання електричної енергії постачальником «останньої надії», але замовники будуть змушені сплачувати значно вищу вартість за електричну енергію.

Ще більше корисного у безкоштовному вебінарі на тему «Все та навіть більше про електричну енергію в одному місці»

— Винятком у цьому разі є замовники, які є малими непобутовими споживачами відповідно до пункту 42 частини 1 статті 1 Закону України «Про ринок електричної енергії», а саме - споживач, який не є побутовим споживачем і купує електричну енергію для власного споживання, електроустановки якого приєднані до електричних мереж з договірною потужністю до 50 кВт, має право продовжити дію договору про закупівлю на строк, достатній для проведення процедури закупівлі / спрощеної закупівлі на початку наступного року в обсязі, що не перевищує 20 % від суми, визначеної в початковому договорі про закупівлю, укладеному в попередньому році, якщо видатки на цю мету затверджено в установленому порядку. Такого висновку можна дійти, проаналізувавши частину 1 статті 63 Закону України «Про ринок електричної енергії».

— Так, але коли ми говоримо про бюджетні організації, такі як лікарні, школи, садочки, заклади освіти, муніципальний електротранспорт, то в таких підприємств договірна потужність значно вища за 50 кВт. Навіть будь-який культурний центр споживає більше електричної енергії на рік. Тому насправді дуже мало організацій та підприємств зможуть скористатися таким правом.

— Не менш важливим питанням є зміна ціни за одиницю товару у зв'язку з коливанням ціни на ринку. Пропоную звернутися до Закону України «Про публічні закупівлі» (далі — Закон), а саме — пункту 2 частини 5 статті 41, яким передбачено, що істотні умови договору про закупівлю не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадку збільшення ціни за одиницю товару до 10 відсотків пропорційно збільшенню ціни такого товару на ринку в разі коливання ціни такого товару на ринку за умови, що така зміна не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю, не частіше ніж один раз на 90 днів з моменту підписання договору про закупівлю. Обмеження щодо строків зміни ціни за одиницю товару не застосовується у випадках зміни умов договору про закупівлю бензину та дизельного пального, газу та електричної енергії.

Отже, першою умовою зміни ціни за одиницю є пропорційне збільшення ціни такого товару на ринку в разі коливання ціни такого товару на ринку. Другою умовою є можливість збільшення ціни до 10 відсотків, тобто максимально на 9,99 відсотків. Враховуючи вищевикладене, як постачальник електричної енергії може підтвердити коливання ціни електричної енергії на ринку?

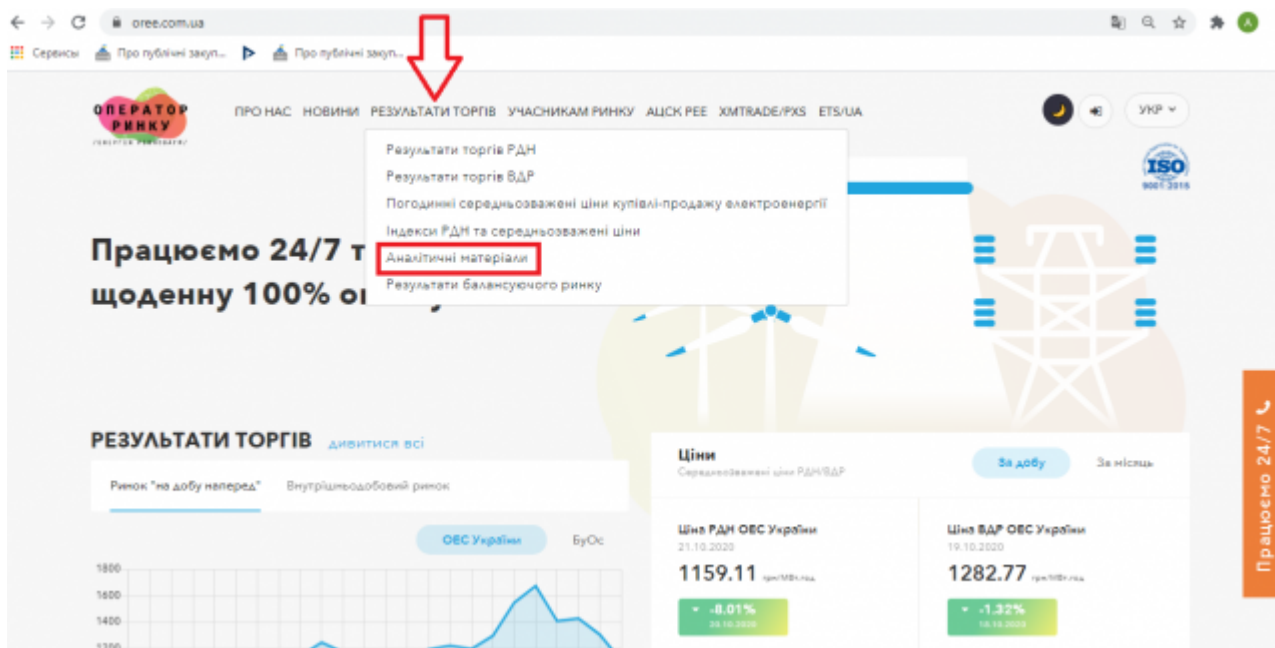
— Так, замовники мають дотримуватися вимог Закону України «Про публічні закупівлі», яким передбачені певні умови внесення змін до істотних умов договору про закупівлі. Насправді нічого складного тут немає. **18 червня 2019 року відповідно до Закону України «Про ринок електричної енергії» утворене державне підприємство «Оператор ринку», що відповідає за організацію купівлі-продажу електричної енергії на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку, допомагає забезпечити баланс між попитом та пропозицією на ринку електричної енергії.**

На ринку «на добу наперед» (далі — РДН) купівля-продаж електроенергії здійснюється на наступну добу за днем проведення торгів. Ціна на цьому сегменті ринку визначається за принципом граничного ціноутворення із забезпеченням мінімізації ціни та максимізації обсягів торгівлі. Жоден учасник не бачить заявлені ціни та обсяги купівлі/продажу електричної енергії іншими учасниками. Така технологія торгів на РДН сприяє розвитку конкуренції.

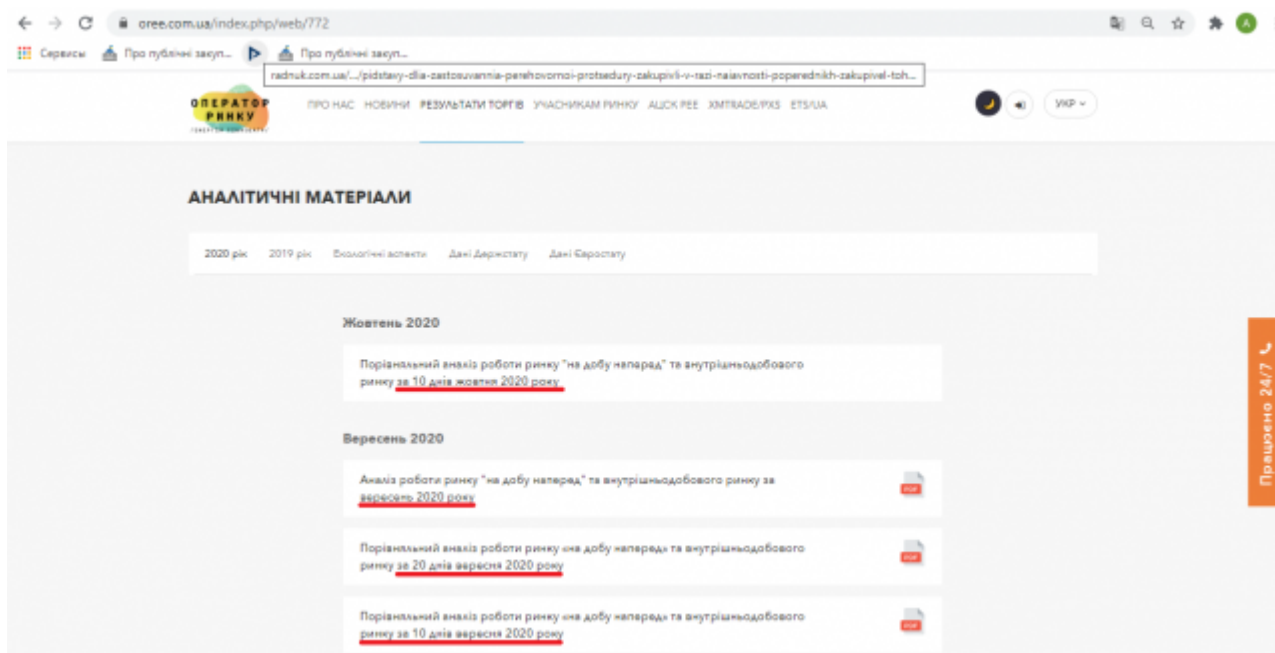
На внутрішньодобовому ринку (далі — ВДР) купівля-продаж електроенергії здійснюється безперервно після завершення торгів на ринку «на добу наперед» та впродовж доби фізичного постачання електроенергії. Цей сегмент ринку дає змогу учасникам скорегувати свої торговельні позиції та працює за принципом «на кожен товар є свій покупець». Тобто продавці та покупці заявляють обсяги та ціни, за якими бажають продати / купити електроенергію, і чекають свого контрагента.

Також слід звернути увагу, що відповідно до рекомендаційного листа Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (далі — Мінекономіки) [№ 3304-04/33869-06 від 14.08.2019 року](#) щодо зміни ціни у договорах постачання електричної енергії для документального підтвердження факту коливання ціни електричної енергії на ринку сторони можуть використовувати інформацію із офіційного сайту ДП «Оператор ринку».

Розглянемо, де знайти інформацію. Для цього необхідно зайти на [сайт](#) і на першій сторінці в розділі «Результати торгів» обрати «Аналітичні матеріали», які розроблюються ДП «Оператор ринку» як порівняльний аналіз роботи ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку за 10 днів кожного місяця, за 20 днів кожного місяця та кожен місяць в цілому:

Після цього обираємо потрібний порівняльний аналіз роботи ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку:

Далі в порівняльному аналізі роботи ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку знаходимо необхідну інформацію. Наприклад, обираємо «Порівняльний аналіз роботи ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку за 10 днів жовтня 2020 року» та шукаємо «Порівняння середньозважених цін на РДН та ВДР за 1 декаду жовтня та 3 декаду вересня 2020»:

Порівняння середньозважених цін на РДН та ВДР за 1 декаду жовтня та 3 декаду вересня 2020

Середньозважені ціни* на РДН та ВДР по декадам			
Показник	3 декада вересня (21.09-30.09)	1 декада жовтня (01.10-10.10)	Зміна,%
Середньозважена ціна РДН, грн/МВт*год	1 446,76	1 397,25	↓-3,42%
Середньозважена ціна РДН (ОЕС), грн/МВт*год	1 435,60	1 394,30	↓-2,88%
Середньозважена ціна РДН (БуОс), грн/МВт*год	1 585,07	1 436,05	↓-9,40%
Середньозважена ціна ВДР, грн/МВт*год	1 410,87	1 407,97	↓-0,21%
Середньозважена ціна ВДР (ОЕС), грн/МВт*год	1 408,40	1 406,68	↓-0,12%
Середньозважена ціна ВДР (БуОс), грн/МВт*год	1 669,63	1 606,07	↓-3,81%

* - Усі ціни наведені без ПДВ

WWW.DREL.COM.UA

ЖОВТЕНЬ 2020 РОКУ

ОПЕРАТОР
РИНКУ

Замовникові слід звертати увагу, до якої торговельної зони він віднесений — до Об'єднаної енергетичної системи України (ОЕС) або Бурштинського енергетичного острова (БуОс), — щоб отримати правильну інформацію.

Саме на підставі цієї інформації замовник може внести зміни до істотних умов договору про закупівлю в частині збільшення / зменшення ціни електричної енергії. **Головним завданням для замовників** є правильно передбачити порядок та підстави внесення відповідних змін як у частині збільшення ціни за одиницю товару, так і в частині зміни ціни в договорі про закупівлю в бік зменшення ще на етапі формування проекту договору про закупівлю.

Цікавий лайфхак: ДП «Оператор ринку» створив телеграм-канал, у якому щодня оприлюднюється інформація про ціну електричної енергії на РДН та ВДР. Підписатися на канал можна за [посиланням](#).

— Відповідно до ст. 164¹⁴ Кодексу України про адміністративні правопорушення укладення з учасником, який став переможцем процедури закупівлі, договору про закупівлю, умов якого не відповідають вимогам тендерної документації та/або тендерної пропозиції переможця процедури закупівлі; внесення змін до істотних умов договору про закупівлю у випадках, не передбачених законом, тягнуть за собою накладення штрафу на службових (посадових), уповноважених осіб замовника від тисячі п'ятсот до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (25 500 грн - 51 000 грн).

Деякі судові рішення свідчать про те, що коливання ціни підтверджується довідкою про коливання ціни на роздрібному ринку електричної енергії. Наводимо для прикладу судове рішення № 916/3563/19. Складність

підтвердження коливання ціни полягає в тому, що органи, установи, організації, уповноважені на видачу відповідних довідок, видають довідки лише про ціну електричної енергії на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку та не видають довідку про коливання ціни на роздрібному ринку електричної енергії. Що Ви можете порадити замовникам у такому разі?

— Перш за все замовник має чітко передбачити підстави внесення змін до договору про закупівлю в частині збільшення ціни. Наприклад: документальним підтвердженням факту коливання ціни електричної енергії на ринку сторони використовують інформацію із офіційного сайту ДП «Оператор ринку» за [посиланням](#) або інший документ, та/або інформацію, розміщену у вільному доступі, що підтверджує коливання ціни товару на ринку.

У такому разі замовник буде діяти відповідно до умов договору про закупівлю. Звісно, постачальник може закуповувати електричну енергію, крім ринків РДН та ВДР, на роздрібному ринку. Проте і в цьому разі може бути підтвердження. НКРЕКП щоквартально оприлюднює результати моніторингу функціонування роздрібного ринку електричної енергії, з якими можна ознайомитися за [посиланням](#).

Наприклад, середня ціна за ІІ квартал 2020 року для споживачів групи А склала 1,48 грн/кВт*год (без ПДВ) та споживачів групи В — 1,58 грн/кВт*год (без ПДВ). Якщо ідеться про закупівлю постачальником електричної енергії на роздрібному ринку, замовник має передбачити в умовах договору можливість внесення змін до договору про закупівлю в частині збільшення ціни за одиницю товару або зміни ціни в договорі про закупівлю в бік зменшення, використовуючи статтю 631 ЦКУ. Оскільки інформація про середньозважену ціну оприлюднюється НКРЕКП протягом 3-5 місяців після завершення відповідного кварталу.

До уваги постачальників: закуповуючи електричну енергію на роздрібному ринку і погоджуючись на вищевикладені умови договору, постачальник бере на себе ризики, а саме: за квартал ціна може, наприклад, збільшитися на 20 %, а замовник, відповідно до пункту 2 частини 5 статті 41 Закону України «Про публічні закупівлі», може збільшити ціну не більше ніж на 9,99 %.

— **Перейдемо до питання закупівлі електричної енергії на 2021 рік. Чи можуть замовники закупити електричну енергію разом із розподілом?**

— Законодавчо такої заборони немає, але задля уникнення конфліктів інтересів краще закуповувати послуги з розподілу електричної енергії та електричну енергію окремо.

— **У яких випадках замовникам необхідно планувати закупівлі послуг із компенсації перетікань реактивної електричної енергії?**

— Усе залежить від умов споживання електричної енергії споживача. Згідно з підпунктом 3 пункту 5.5.13 Правил роздрібног ринку електричної енергії, затверджених постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 312, на побутових споживачів покладені додаткові обов'язки здійснювати компенсацію перетікань реактивної електричної енергії з метою енергозбереження та дотримання показників якості електричної енергії.

Основною особливістю послуг із компенсації перетікань реактивної електричної енергії є те, що вони надаються виключно власником електричної мережі, до якої приєднана електроустановка замовника, — оператором системи розподілу, оператором системи передачі або основним споживачем, власником технологічної мережі. Жоден інший суб'єкт господарювання не може надавати замовнику (споживачеві) зазначені послуги, крім власника мережі. Тому замовникам необхідно звертатися до своїх операторів системи розподілу задля укладення відповідного договору про закупівлю послуг із компенсації перетікань реактивної електричної енергії.

— **На які аспекти необхідно звернути увагу замовникам під час проведення закупівлі електричної енергії на 2021 рік?**

— Перше — це передбачити зміну істотних умов договору в частині збільшення та зменшення ціни за наявності об'єктивних обставин. Насправді ми очікуємо, що ринок електричної енергії з 2021 року буде більш сталим та прогнозованим.

Друге — це якісно підготовлене технічне завдання замовника, у якому буде наявна інформація про обсяги споживання, місце поставки із зазначенням точок розподілу електричної енергії та графіки, умови оплати, ціну та з чого вона складається, та вимоги до якості електричної енергії.

Третє — це, звісно, розроблена тендерна документація відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі».

Четверте — проєкт договору, який відповідатиме чинному законодавству, що регулює питання електричної енергії та публічних закупівель та передбачає, зокрема, порядок змін істотних умов договору, порядок зміни постачальника та строк дії договору.

— **Дякую за змістовне та цікаве інтерв'ю та до наступних зустрічей!**

Інтерв'ю підготувала редакція portalu